

NEFT VA YONUUVCHI GAZ KONLARI ZAXIRALARI, ISTIQBOLLI HAMDA BASHORATLI RESURLARINING TASNIFI

- I. Umumiy qoidalar
- II. Neft va gaz zaxiralari, istiqbolli hamda bashoratli resurslarining toifalari
- III. Iqtisodiy ahamiyatiga ko'ra neft va gaz zaxiralarining guruhleri
- IV. Chiqarib olinadigan zaxiralari miqdori bo'yicha neft va gaz konlarining guruhleri
- V. Geologik tuzilishini murakkabligi bo'yicha neft va gaz konlarining guruhleri
- VI. O'rganilganlik darajasi va o'zlashtirish bosqichlari bo'yicha neft va gaz konlarining guruhleri
- VII. Mukammal qidirish ishlari bajarilgan neft va gaz kon (uyum)larining sanoat miqyosida o'zlashtirishga tayyorligi.

Ushbu Tasnif O'zbekiston Respublikasi uchun yer qa'ridagi neft, yonuvchi gazlar va gaz kondensati konlari zaxiralarini va istiqbolli resurslarini o'rganilganlik darajasi va iqtisodiy ahamiyatiga ko'ra hisoblash va davlat hisobiga olishning yagona tamoyillarini, mukammal qidiruv qilingan konlarning sanoatni miq1sida o'zlashtirishga tayyorligini belgilovchi shart-sharoitlarni, shuningdek, neft gazning bashoratli resurslarini baholash hamda hisobga olish tamoyillarini belgilaydi.

Tasnif "Klassifikatsii zapasov mestorojdeniy, perspektivnix i prognoznix resursov nefti i goryuchix gazov" (DZK, 2015) o'rniga ishlab chiqilgan. Ushbu Tasnifga "Yer qa'ri to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga (yangi tahrirda 2024-yil 31-oktabrdagi 987-sonli O'zRQ) muvofiq, shuningdek, neft va gazni geologik-qidiruv ishlarini bajarish bo'yicha mahalliy va xorijiy amaliyotini hisobga olgan holda tegishli o'zgartirish va qo'shimchalar kiritildi.

Tasnifda quyidagi asosiy atamalardan foydalaniladi:

yonuvchan gazlar – tabiiy uglevodorod birikmalari, shu jumladan erkin gaz, gaz qopqog'i gazi va neftda erigan gaz;

erkin gaz – gazning har qanday suyuqlik ustidagi gaz holatdagi va erigan holatda ushbu gaz bilan muvozanatdagi qismi;

gaz qopqog'i gazi – neft qatlamining gipsometrik jihatdan eng baland qismidagi erkin neft gazining to'planishi, umumiy neftgaz uyumining gaz qismi;

gaz kondensati – ma'lum termobarik sharoitlarda gazda erigan holatda uchraydigan va bosim kompensatsiya bosimidan pastga tushganda suyuq fazaga o'tadigan, asosan, yengil vodorod birikmalaridan iborat tabiiy aralashma. Uning o'uyidagi turlari mavjud:

xom kondensat – suyuq uglevodorodlardan standart sharoitlarida ajratib olingan erkin gaz mahsuloti, ularda ma'lum miqdorda gazsimon mahsulotlar erigan holatda bo'ladi;

barqaror kondensat – xom kondensatni to'liq gazzizlantirish orqali ajratilgan gazdan olingan mahsulot. Zaxiralarni hisoblashda barqaror kondensat hisobga olinadi;

neft-gaz koni – uglevodorodlar qazib olish mumkin bo'lgan bir xil geologik tuzilish yoki stratigrafik sharoitlar bilan guruhlangan yoki bog'langan uglevodorod uyumi yoki bir nechta uglevodorod uyumlari;

neft va gaz uyumlari – neft va (yoki) gazning o'tkazuvchan kollektorlarda (tutqichlarda) tabiiy xolatda sanoat miqyosidagi to'plami;

neft va gaz kollektori – suyuqliklarni joylashishini va ularning harakatlanishini ta'minlab beradigan shunday filtratsiya-sig'im xususiyatlariga ega bo'shliqlarni o'z ichiga olgan tog' jinsi;

tutqich – tabiiy saqlagichning strukturaviy omillar, stratigrafik va/yoki tektonik to‘silgan hamda litologik cheklangan neft va gaz to‘plamlari hosil bo‘lishi mumkin bo‘lgan qismi;

neft va gaz zaxiralari – burg‘ilash ma’lumotlari asosida yer qa’rida aniqlangan, sanoat ahamiyatiga molik bo‘lgan neft, gaz va ular tarkibidagi foydali komponentlarning miqdori;

resurslar (istiqbolli, bashorat qilingan) – geologik, geofizik va boshqa ma’lumotlarga asoslangan yer qobig‘ining yetarli darajada o‘rganilmagan hududlarida uglevodorodlarning mumkin bo‘lgan miqdori;

uglevodorodlarni chiqarib olish koeffisiyenti – dastlabki qazib olinadigan zaxiralarning dastlabki geologik zaxiralarga nisbati, birlikning ulushi ko‘rinishida ifodaladi;

ishlatishning taxminiy davri (muddati) – kon (uyum)ni ishga tushirish boshlanganidan boshlab asosli cheklash mezonlari bo‘yicha ishlab chiqarish fondining oxirgi quduqlari to‘xtatilgunga qadar o‘tgan vaqt.

Tuzuvchilar: O.A. Qarshiyev, A.N. Bogdanov, Y.I. Irgashev, T.X. Shoymurotov, M.A. Gaffarov, I.Z. Xolmurodov, J.R. Mamirov, U.A. Kamalxodjaev.

I. UMUMIY QOIDALAR

1. Konlarning zaxiralari, neft, yonuvchi gazlar (keyinchalik – gaz), gaz kondensati (keyinchalik – kondensat)ning istiqbolli resurslari konlarni geologik-qidiruv va o'zlashtirish natijalari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi foydali qazilmalar zaxiralarining davlat balansida hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi. Konlarning zaxiralari, neft, gaz va kondensatning istiqbolli resurslari to'g'risidagi ma'lumotlardan iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish va joylashtirish sxemalarini ishlab chiqishda, O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini rivojlantirishning davlat rejalari tuzishda, geologik-qidiruv ishlarini rejalashtirishda, sanoat miqyosida o'zlashtirish uchun tayyorlangan konlar zaxiralari to'g'risidagi ma'lumotlardan esa – neft qazib olish, tashish va gazni kompleks qayta ishlash korxonalarini loyihalashda foydalaniladi.

2. Mavjudligi umumiy geologik tushunchalar, nazariy farazlar hamda geologik, geofizik va geokimyoviy tadqiqotlar natijalari asosida taxmin qilinadigan neft va gaz resurslarining bashorat qilingan resurslari yirik xudular, viloyatlar, tumanlar va maydonlar chegaralarida baholanadi. Geologik-qidiruv ishlarini rejalashtirishda bashorat qilingan neft va gaz resurslari to'g'risidagi ma'lumotlardan foydalaniladi.

3. Konlarning zaxiralarini aniqlashda neft, gaz, kondensat va ularga hamroh komponentlar (etan, propan, butanlar, oltingugurt, geliy, metallar) zaxiralari majburiy alohida hisob-kitob qilinadi va hisobga olinadi, ularni chiqarib olishning maqsadga muvofiqligi texnologik va texnik-iqtisodiy hisob-kitoblar bilan asoslanadi. Zaxiralarni hisoblash va hisobga olish har bir kon bo'yicha alohida va umuman kon bo'yicha ularning yer qa'rida mavjudligidan kelib chiqib, konlarni o'zlashtirish jarayonida yo'qotishlarni hisobga olmasdan amalga oshiriladi.

4. Istiqbolli resurslar hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi, bashorat qilingan resurslar esa neft, gaz va kondensat bo'yicha alohida hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi.

5. Sanoat ahamiyatiga ega bo'lgan neft, erigan gaz, kondensat va ular tarkibidagi hamroh komponentlar zaxiralarining geologik va chiqarib olinadigan zaxiralari hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi.

Geologik zaxiralar burg'ilash yo'li bilan o'rganilayotgan uyumlarda yer qa'rida joylashgan zaxiralar miqdorini hisobga oladi. Chiqarib olinadigan zaxiralar – bu yer qa'ri va atrof-muhitni muhofaza qilish talablariga rioya etilishini hisobga olgan holda zamonaviy texnik vositalar va ishlab chiqarish texnologiyasidan oqilona foydalangan holda optimal loyihaviy yechimlar doirasida konni o'zlashtirishning butun davri davomida yer qa'ridan qazib olinishi mumkin bo'lgan geologik zaxiralarning qismi.

Neft va kondensat chiqarib olish koeffitsiyentlari eksperimental tadqiqotlar natijalarini hisobga olgan holda muqobil texnologik va texnik-iqtisodiy hisob-kitoblar asosida aniqlanadi va O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi huzuridagi zaxiralar bo'yicha davlat komissiyasi (DZK) tomonidan, izlov va mukammal qidiruv ishlarini olib borish davrida esa – O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi huzuridagi zaxiralar bo'yicha doimiy faoliyat yurituvchi komissiya (DFZYUK) tomonidan tasdiqlanadi.

6. Istiqbolli resurslarni hisoblash va neft, gaz va kondensatning bashorat qilingan resurslarini baholashda geologik va chiqarib olinadigan resurslar aniqlanadi va hisobga olinadi.

Geologik resurslarga burg'ilash natijasida aniqlanmagan, taxmin qilingan tutqichlar, istiqbolli neft va gazli qatlamlar, gorizontlar yoki majmualar kiradi.

Chiqarib olinadigan resurslar – bu yer qa'ridan chiqarib olinishi kutilayotgan geologik resurslarning bir qismi. Uglevodorodlarni chiqarib olish ko'rsatkichlari ushbu strukturaviy-fasial zonaning o'rganilgan konlarining ko'rsatkichlariga taqqoslab olinadi.

7. Nyeft, kondensat, shuningdek, etan, propan, butan, oltingugurt va metall konlarining zaxiralari va istiqbolli resurslari hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi, neft va kondensatning bashorat qilingan resurslari esa massa birliklarida hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi.

8. Gaz va geliy konlarining zaxiralari va istiqbolli resurslari hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi, bashorat qilingan gaz resurslari esa hajm birliklarida hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi.

9. Neft, gaz va kondensat zaxiralarini, istiqbolli resurslarini hisoblash va bashorat qilingan resurslarini baholash standart sharoitlarda (20°C da 0,1 MPa) amalga oshiriladi.

10. Neft, gaz va kondensat sifati davlat va tarmoq standartlari talablariga hamda texnik shartlarga muvofiq, qazib chiqarib va qayta ishlash texnologiyasini hisobga olgan holda, ulardan kompleks foydalanishni ta'minlagan holda baholanadi.

11. Neft va gaz konlaridagi quduqlardan yer osti suvlari oqimini olishda yer osti suvlarining kimyoviy tarkibi, yod, brom, bor va boshqa foydali komponentlar miqdori, harorati, suv sarfi va boshqa ko'rsatkichlar yer osti suvlari zaxiralarini baholash hamda ulardagi foydali komponentlarni ajratib olish yoki issiqlik manbalari, balneologik va boshqa ehtiyojlari uchun ulardan foydalanish imkoniyatlarini aniqlash uchun maxsus geologik-qidiruv ishlarini olib borishning maqsadga muvofiqligini asoslash uchun aniqlanishi kerak.

12. Neft va gaz konlari zaxiralari va istiqbolli resurslariga ushbu tasnifni qo'llash O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi huzuridagi Foydali qazilmalarning zaxiralari bo'yicha davlat komissiyasining ko'rsatmalari bilan belgilanadi. Bashorat qilinayotgan neft va gaz resurslarini miqdoriy baholashning uslubiy tamoyillari, shuningdek ularni hisobga olish tartibi O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi tomonidan tasdiqlanadi.

II. NEFT VA GAZ ZAXIRALARI, ISTIQBOLLI HAMDA BASHORATLI RESURLARINING TOIFALARI

13. Sanoat ahamiyatiga molik bo'lgan neft, gaz, kondensat va ular tarkibidagi komponentlar zaxiralari o'rganilganlik darajasiga ko'ra mukammal qidiruv natijasida aniqlangan – A, B, C₁ toifalariga va dastlabki baholangan – C₂ toifasiga bo'linadi.

14. Neft va gaz resurslari asoslanish darajasiga ko'ra istiqbolli — C₃ toifa va bashorat qilingan – D₁ va D₂ toifalarga bo'linadi.

15. A toifa – o'zlashtirilgan uyumning (yoki uning bir qismining) batafsil o'rganilgan, uyumning turi, shakli va hajmini, neft va gazga to'yingan samarali qalinligini, kollektor turini, qatlam xususiyatlarining o'zgarish tavsifini, mahsuldor qatlamning neft va gazga to'yinganligini, neft, gaz va kondensat tarkibi va xususiyatlari, shuningdek, uyumni o'zlashtirishda ahamiyat kasb etadigan uning asosiy xususiyatlarini (ish rejimi, quduqning mahsuldorligi, qatlam bosimi, neft, gaz va kondensat oqimlari, gidravlik o'tkazuvchanlik, pyezoo'tkazuvchanlik va boshqalar) to'liq aniqlashni ta'minlaydigan zaxiralari.

A toifadagi zaxiralar neft yoki gaz konini sanoat miqyosida o'zlashtirish bo'yicha tasdiqlangan loyihaga muvofiq burg'ilangan uyum (yoki uning bir qismi) bo'yicha hisoblanadi.

16. B toifa – neft va gaz salohiyati turli xil gipsometrik belgilardagi quduqlarda olingan neft yoki gazning sanoat oqimlari asosida aniqlangan konning (yoki uning bir qismining) zaxiralari. Konning turi, shakli va hajmi, samarali neft va gazga to'yingan qalinligi, qatlamning turi, qatlam xususiyatlarining o'zgarishi tabiati, mahsuldor qatlamlarning neft va gaz bilan to'yinganligi, qatlam ostidagi neft, gaz va kondensatning tarkibi va xossalari va standart sharoitlarda va boshqa ko'rsatkichlar, shuningdek konning asosiy xususiyatlari, konni o'zlashtirish uchun etarli shart-sharoitlarni ishlab chiqish uchun zarur shart-sharoitlarni aniqlaydi. konni o'zlashtirish.

B toifadagi zaxiralar o'zlashtirilayotgan neft va gaz konlarida tasdiqlangan texnologik rivojlanish sxemasiga yoki konni tajriba sanoat ekspluatatsiyasi loyihasiga muvofiq burg'ilangan kon (yoki uning bir qismi) asosida hisoblab chiqiladi.

17. C₁ toifa – neft va gaz salohiyati quduqlarda olingan (quduqlarning bir qismi qatlam tekshirgich tomonidan sinovdan o'tkazilgan) sanoat oqimi asosida neft va gaz salohiyati aniqlangan va tekshirilmagan quduqlarda geologik va geofizik tadqiqotlarning ijobiy natijalari bo'yicha aniqlangan konning zaxiralari (uning bir qismi). Konning turi, shakli va hajmi, tarkibida neft va gaz bo'lgan qatlam qatlamlarining paydo bo'lish shartlari qidiruv, qidiruv va qazib olish quduqlarini burg'ilash natijalariga ko'ra, shuningdek, ushbu hudud uchun sinovdan o'tkazilgan geologik va geofizik tadqiqot usullari bilan belgilanadi. Yadroviy va quduq geofizik tadqiqot materiallari yordamida litologik tarkibi, qatlam tipi, qatlam xossalari, neft va gaz bilan to'yinganligi, neftning siljish koeffitsiyenti, samarali qatlamlarning neft va gazga to'yingan qalinligi o'rganildi. Kollektor va standart sharoitlarda neft, gaz va kondensatning tarkibi va xossalari quduqlarni sinovdan o'tkazish ma'lumotlaridan foydalangan holda o'rganildi. Neft jantining sanoat qiymati gaz va neft konlari asosida o'rnatildi. Quduqlarni sinash va tadqiq qilish natijalari asosida quduqning mahsuldorligi, qatlamning gidravlik o'tkazuvchanligi va pyezoo'tkazuvchanligi, qatlam bosimi, harorat, neft, gaz va kondensat debitlari o'rganildi. Hidrogeologik sharoitlar quduqni burg'ilash natijalariga ko'ra va yaqin atrofdagi kashf qilingan konlarga o'xshash tarzda o'rnatildi.

C₁ toifadagi zaxiralar o'zlashtirilayotgan va yangi ochilgan neft va gaz konlarida geologik qidiruv va ishlab chiqarish burg'ilash natijalariga ko'ra hisoblab chiqiladi va texnologik rivojlanish sxemasini yoki kon (kon) uchun tajriba sanoat ekspluatatsiyasi loyihasini tuzish uchun dastlabki ma'lumotlarni olishni ta'minlaydigan darajada o'rganilishi kerak.

18. C₂ toifa – mavjudligi geologik-geofizik tadqiqotlar ma'lumotlari bilan tasdiqlangan konning (uning bir qismining) dastlabki hisoblangan zaxiralari: konning yuqori toifadagi zaxiralari bo'lgan hududlarga tutash o'rganilmagan qismlarida.

Konning shakli va hajmi, paydo bo'lish shartlari, qatlamlarning qalinligi va kollektor xususiyatlari, neft, gaz va kondensatning tarkibi va xossalari geologik va geofizik tadqiqotlar natijalariga ko'ra, konning ko'proq o'rganilgan qismi to'g'risidagi ma'lumotlarni hisobga olgan holda yoki ushbu hududdagi shunga o'xshash kashf qilingan konlarga o'xshash tarzda aniqlanadi.

C₂ toifali zaxiralar konning umumiy istiqbollarini aniqlash, geologiya-qidiruv ishlarini yoki quduqlarni yotqizilgan qatlamlarga o'tkazishda geologik va ishlab chiqarish tadqiqotlarini rejalashtirish va qisman konlarni o'zlashtirishni loyihalash uchun ishlatiladi.

19. C₃ toifa – neft-gazli hudud chegarasida joylashgan va ushbu hudud uchun tasdiqlangan geologik-geofizik tadqiqot usullari bilan chegaralangan chuqur burg'ilash uchun tayyorlangan maydonlarning istiqbolli neft va gaz resurslari, shuningdek, burg'ilash bilan ochilmagan mukammal qidiruv qilingan konlarning qatlamlari, agar ularning mahsuldorligi xududdagi boshqa konlarda aniqlangan bo'lsa.

Uyumning shakli, hajmi va yotish sharoiti geologik-geofizik tadqiqotlar natijalariga ko'ra umumiy ko'rinishda aniqlanadi, qatlamlarning qalinligi va kollektor xususiyatlari, neft yoki gazning tarkibi va xossalari qo'shni mukammal qidiruv qilingan konlarniki o'xshash qilib belgilanadi.

Istiqbolli neft va gaz resurslari izlov va mukammal qidiruv ishlarini rejalashtirishda, C₁ va C₂ toifalardagi zaxiralarini oshirishda foydalaniladi.

20. D₁ toifa – sanoat miqyosidagi neft va gazligi isbotlangan yirik mintaqaviy tuzilmalar chegarasida baholangan litologik-stratigrafik majmualarning bashorat qilinadigan neft va gaz resurslari.

D₁ toifadagi bashorat qilinadigan neft va gaz resurslarini miqdoriy baholash mintaqaviy geologik, geofizik va geokimyoviy tadqiqotlar natijalariga ko'ra hamda baholanayotgan mintaqacha chegarasida mukammal qidiruv qilingan konlardagiga o'xshash tarzda amalga oshiriladi.

21. D₂ toifa – yirik mintaqaviy tuzilmalar chegarasida baholangan, sanoat miqyosidagi neft va gazliligi hali isbotlanmagan litologik-stratigrafik majmualarning bashorat qilinadigan neft va gaz resurslari. Bu majmualarning neft va gazliligi geologik, geofizik va geokimyoviy tadqiqot ma'lumotlari asosida bashorat qilinadi. Ushbu toifadagi bashorat qilingan resurslarni miqdoriy baholash umumiy geologik tushunchalar asosida va neft va gaz konlari o'rganilgan boshqa, ko'proq o'rganilgan hududlardagiga o'xshash holda taxmin qilingan parametrlar yordamida amalga oshiriladi.

22. Neft, gaz va kondensat tarkibidagi sanoat ahamiyatiga molik bo'lgan komponentlarning zaxiralari neft va gaz zaxiralarining hisoblash konturlarida xuddi shu toifalar bo'yicha hisoblanadi.

III. IQTISODIY AHAMIYATIGA KO'RA NEFT VA GAZ ZAXIRALARINING GURUHLARI

23. Neft, gaz, kondensat va ular tarkibiga hamroh komponentlar zaxiralari alohida hisob-kitob qilinadi va hisobga olish sharti bilan iqtisodiy qiymatiga ko'ra ikki guruhga bo'linadi:

balans – mineral xomashyoni qazib olish va qayta ishlashning amaldagi texnologiyasini hisobga olgan holda iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiq bo'lgan kon (uyum)lar zaxiralari;

balansdan tashqari zaxiralar – hozirgi vaqtda o'zlashtirishda iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiq bo'lmagan yoki texnik va texnologik jihatdan imkonsiz bo'lgan, ammo keyinchalik balans zaxiralarga o'tkazilishi mumkin bo'lgan kon (uyum)lar zaxiralari. Balansdan tashqari zaxiralarda faqat geologik zaxiralar hisoblab chiqiladi va hisobga olinadi.

24. Yirik suv havzalari va suv yo'llari, aholi punktlari, inshootlar, qishloq xo'jaligi obyektlari, qo'riqxonalar, tabiiy, tarix va madaniyat yodgorliklarining qo'riqlanadigan zonalariga chegarasida joylashgan neft va gaz konlari zaxiralari obyektlarni ko'chirish xarajatlari yoki konlarni o'zlashtirishning maxsus usullarini qo'llash bilan bog'liq xarajatlarni hisobga olgan holda texnik-iqtisodiy hisob-kitoblar asosida balansdagi yoki balansdan tashqari hisoblanadi.

IV. QAZIB OLINADIGAN ZAXIRALARI MIQDORI BO'YICHA NEFT VA GAZ KONLARINING GURUHLARI

25. Neft va gaz konlari chiqarib olinadigan zaxiralar hajmiga ko'ra quyidagilarga bo'linadi:

noyob – 300 million tonnadan ortiq shartli yoqilg'i¹ (t.sh.yo.);

katta – 30 dan 300 million tonnagacha shartli yoqilg'i;

o'rtacha – 10 dan 30 million tonnagacha shartli yoqilg'i;

kichik – 10 million tonnadan kam shartli yoqilg'i.

V. GEOLOGIK TUZILISHINI MURAKKABLIGI BO'YICHA NEFT VA GAZ KONLARINING GURUHLARI

26. Geologik tuzilishining murakkabligiga ko'ra quyidagi konlar (uyumlar) ajratiladi: oddiy tuzilma, buzilmagan yoki kam buzilgan tuzilmalar bilan bog'liq; mahsuldor

¹ Shartli yoqilg'ini tonnalarga o'tkazish koeffitsiyentlari: gaz uun – 1,16; neftva kondensat uchun – 1,43.

qatlamlar maydon va uchastka bo'ylab qalinligi va rezervuar xususiyatlarining saqlanganligi bilan tavsiflanadi;

mahsuldor qatlamlarning qalinligi va kollektor xossalari maydon va uchastkalari bo'yicha mos kelmasligi yoki kollektorlarning suv o'tkazmaydigan jinslar yoki tektonik buzilishlar bilan litologik almashinuvi mavjudligi bilan tavsiflangan murakkab tuzilma;

suv-neft (SNTYu), gaz-neft (GNTYu) va gaz-suv (GCTYu) tutash yuzalarning maydon bo'yicha turlicha bo'lishi, ham litologik almashinishlar yoki tektonik buzilishlar mavjudligi, shuningdek, mahsuldor qatlamlarning qalinligi va kollektor xususiyatlarining mos kelmasligi bilan tavsiflangan juda murakkab tuzilma.

27. Konning geologik tuzilishining kattaligi va murakkabligi qidiruv ishlarining metodologiyasini, uning hajmini va qidiruv hamda o'zlashtirishning iqtisodiy ko'rsatkichlarini belgilaydi.

O'rganilayotgan neft va gaz kon (uyum) larining sanoat miqyosida o'zlashtirishga tayyorligi, geologik tuzilishining hajmi va murakkabligidan qat'i nazar, ularni o'rganish darajasi bilan belgilanadi.

VI. O'RGANILGANLIK DARAJASI VA O'ZLASHTIRISH BOSQICHLARI BO'YICHA NEFT VA GAZ KONLARINING GURUHLARI

28. Neft va gaz kon (uyum) lari qidiruv darajasi va o'zlashtirish bosqichiga ko'ra quyidagilarga bo'linadi:

- o'zlashtirishda;
- sanoat miqyosida o'zlashtirishga tayyorlangan;
- mukammal qidiruvda;
- vaqtincha to'xtatilgan.

29. O'zlashtirishdagi kon (uyum)larga uglevodorodlar qazib olinayotgan neft va gaz kon (uyum)lari mansub bo'lib, ularda O'zbekneftgaz AJ xuzuridagi Uglevodorod xomashyosi konlarini o'zlashtirishning texnik loyihalarni ko'rib chiqish va muvofiqlashtirish bo'yicha markaziy komissiyasi tomonidan tasdiqlangan texnologik sxema yoki sanoatni rivojlantirish loyihasiga muvofiq ishlatish quduqlari tarmog'i bilan to'liq yoki qisman burg'ilash ishlari amalga oshirilgan. Konlarni batafsil o'rganish miqdoriy va sifat ko'rsatkichlarini, shuningdek, aniqlangan qatlamlarning mahsuldorligini to'liq aniqlashni ta'minlaydi va kon zaxiralarining asosiy qismini A va B toifalarda tasniflash imkonini beradi.

30. Sanoat miqyosida o'zlashtirish uchun tayyorlangan neft va gaz konlari – qazib olish imkoniyatlari, zaxiralari, neft, gaz, gaz kondensati va ular tarkibidagi komponentlarning sifati, hidrogeologik, ekologik va boshqa o'zlashtirish shartlari to'liqligicha o'rganilgan, shuningdek ularni sanoat loyihasini ishlab chiqish tartibi va shartlari to'g'risidagi qarorni ishonchli texnik-iqtisodiy asoslash uchun yetarli darajada to'liq o'rganilgan konlar.

Quyidagi asosiy shartlar bajarilgan taqdirda konlar sanoat miqyosida o'zlashtirish uchun tayyorlangan hisoblanadi:

1) konning maydoni, strukturasi (tutqich modeli), konning tuzilishi va uning kesimi va rejasida mahsuldor qatlam (uyum)larning miqdoriy hamda sifat ko'rsatkichlarining o'zgarish qonuniyatlari belgilangan;

2) kon tarkibidagi neft va gaz uyumlarining soni va holati, kontaktlarning balandligi holati (GNTYu, SNTYu, GSTYu) sinov va geofizik usullar bilan ishonchli tarzda belgilangan, ularning ishonchliligi ko'rib chiqilayotgan kon sharoitlari uchun isbotlangan;

3) hisoblash parametrlari ishonchli petrofizik asos bilan tasdiqlangan, xudud uchun adekvat bo'lgan quduqlarni geofizik tadqiqotlar majmua ma'lumotlari asosida zamonaviy usullardan foydalangan holda aniqlangan;

4) neft va kondensatning geologik va olinadigan zaxiralari, shuningdek, gaz va ular

tarkibidagi sanoat ahamiyatiga ega bo'lgan komponentlar zaxiralari O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi huzuridagi zaxiralar bo'yicha davlat komissiyasi tomonidan tasdiqlangan;

5) korxonalar neft va gazni qazib olish loyihasini tuzishda foydalaniladigan tasdiqlangan chiqarib olinadigan neft va kondensat zaxiralari, gaz zaxiralari, shuningdek ular tarkibidagi sanoat ahamiyatiga ega bo'lgan komponentlar zaxiralari C_1 toifasining kamida 80 foizini va C_2 toifasining 20 foizini tashkil qilishi kerak. C_2 toifadagi zaxiralari 20 foizdan ortiq bo'lgan mukammal qidiruv qilingan neft va gaz kon (uyum)ining yoki kon (uyum) larning qismlarini sanoat miqyosida o'zlashtirish imkoniyati alohida hollarda O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi huzuridagi zaxiralar bo'yicha davlat komissiyasi tomonidan zaxiralarni hisoblash materiallari ekspertizasi asosida zaxiralarni tasdiqlashda belgilanadi;

6) neft, gaz va kondensatning tarkibi va xossalari, ulardagi sanoat ahamiyatiga ega bo'lgan tarkibiy qismlarning tarkibi, kon (uyum)ni o'zlashtirish xususiyatlari, neft, gaz va kondensatning oqim tezligi, gidrogeologik va boshqa tabiiy sharoitlar sanoat konining texnologik loyihasini yoki tajriba-sinov loyihasini ishlab chiqish uchun dastlabki ma'lumotlarni olishni ta'minlaydigan darajada o'rganilgan;

7) uyumlarning chiqarib olish imkoniyatlari (ishlab chiqarish tavsiflari) to'g'risidagi ma'lumotlarning ishonchligi sinov (tajriba) ishlatish ma'lumotlari bilan tasdiqlangan.

8) o'rganilayotgan kon hududida qurilish materiallarining xomashyo bazasi va maishiy, ichimlik va texnik suv ta'minotining mumkin bo'lgan manbalari baholanishi kerak, bu esa kelajakdagi neft va gaz qazib chiqaruvchi korxonalarning ehtiyojlarini qondirishni ta'minlaydi;

9) qidiruv quduqlarida sanoat va boshqa oqava suvlarni chiqarish imkoniyatlarini o'rganish uchun loyiha-qidiruv ishlarida foydalanish mumkin bo'lgan yutuvchi gorizontlar mavjudligi to'g'risidagi ma'lumotlar mavjud;

10) atrof-muhit ifloslanishining oldini olishni ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

31. Qidiruv konlar jumlasiga geologiya-qidiruv ishlari olib borilayotgan, shu jumladan uyumni tajriba-sanoat ishlatish loyihasi doirasida qazib olish amalga oshirilishi mumkin bo'lgan, zaxiralari va qazib olish imkoniyatlari, neft va gaz sifati, ishlatishning gidrogeologik, iqtisodiy, ekologik va boshqa shart-sharoitlari mazkur hududda boshqa ishlatish yoki qidiruv obyektlar yoki mazkur konning ko'proq o'rganilgan uyumlari bilan o'xshashliklardan foydalangan holda ularni keyinchalik qidirish maqsadga muvofiqligini asoslash imkonini beradigan darajada o'rganilgan kon (uyum)lar kiradi.

Bunday kon (uyum)larning zaxiralari o'rganilganlik darajasi bo'yicha asosan C_2 toifasi bo'yicha tasniflanadi va keyingi qidiruv ishlarini geologik-iqtisodiy jihatdan ijobiy baholashda ular asosida loyihalash uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

32. Uglevodorodlarni qazib olish vaqtincha to'xtatilgan va o'zlashtirish vaqtincha to'xtatilgan taqdirda tabiiy resurslarni saqlash va atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatishning oldini olish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilgan konlar vaqtincha to'xtatilgan konlardir.

Texnik, ekologik, tog'-kon-geologik, iqtisodiy yoki boshqa sabablarga ko'ra vaqtincha maqsadga muvofiq bo'lmagan yoki keyinchalik o'zlashtirishning imkoni bo'lmagan hollarda konni vaqtincha to'xtatishga yo'l qo'yiladi.

Konni saqlab qolish uchun tegishli loyiha ishlab chiqish va uni belgilangan tartibda kelishish kerak.

VII. MUKAMMAL QIDIRISH ISHLARI BAJARILGAN NEFT VA GAZ KON (UYUM)LARINING SANOAT MIQYOSIDA O'ZLASHTIRISHGA TAYYORLIGI

33. Neft va gaz kon (uyum)lari quyidagi shartlar bajarilgan taqdirda sanoat

o'zlashtirishga tayyor hisoblanadi:

1) kon (uyum)ni o'rganish darajasi ushbu Yo'riqnomaning 30-bandida ko'rsatilgan talablarga javob berishi kerak;

2) neft, gaz, kondensat va ular tarkibidagi sanoat ahamiyatiga ega bo'lgan komponentlarning geologik va olinadigan zaxiralari O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi huzuridagi zaxiralar bo'yicha davlat komissiyasi tomonidan tasdiqlangan va obyekt sanoat miqyosida o'zlashtirishga tayyor deb qabul qilingan;

3) C_2 toifadagi zaxiralari 20 foizdan ortiq bo'lgan neft va gazning tayyorlangan kon (uyum)larini yoki kon (uyum)lari qismlarini sanoat miqyosida o'zlashtirish imkoniyati zaxiralar bo'yicha davlat zaxiralari komissiyasi tomonidan hisob-kitob materiallarini ekspertizadan o'tkazish asosida zaxiralarni tasdiqlashda belgilanadi.

34. Neft va gaz konlarini sanoat miqyosida o'zlashtirishni jadallashtirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligiga va konlarni o'zlashtirish bilan shug'ullanuvchi boshqa tashkilotlarga ishlab chiqarish obyektlari va ishlab chiqarish inshootlarini qurish bo'yicha loyiha-qidiruv ishlarini amalga oshirish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan qabul qilingan neft va gaz konlarini o'zlashtirishning texnologik sxemalarini tuzishga ruxsat berilsin.

35. O'zlashtirishga kiritilgan konlarda C_1 va C_2 toifadagi zaxiralar burg'ilash va qazib olish quduqlarini qidirish ma'lumotlari, zarur hollarda esa qo'shimcha qidiruv ma'lumotlari asosida A va B toifalariga o'tkazilishi kerak.

36. O'zlashtirilgan konda amalga oshirilgan qo'shimcha qidiruv ishlari natijasida $A+B+C_1$ toifalaridagi balans geologik va chiqarib olinadigan zaxiralar zaxiralar bo'yicha davlat komissiyasi tomonidan ilgari tasdiqlanganiga nisbatan 20 foizdan ko'proqqa oshgan, shuningdek, konni o'zlashtirish va qo'shimcha qidirish jarayonida hisobdan chiqarilgan va hisobdan chiqarilishi rejalashtirilganlarning umumiy miqdori (texnik va iqtisodiy sabablarga ko'ra tiklanmagan va geologik asoslarga ko'ra) o'zlashtirilmagan hollarda. $A+B+C_1$ toifalaridagi zaxiralar yer qa'ridan foydalanuvchi balansidan foydali qazilmalar zaxiralarini (ya'ni 20 foizdan ortiq) hisobdan chiqarish tartibi to'g'risidagi amaldagi nizomda belgilangan me'yorlardan ortiq bo'lsa, zaxiralar qayta hisoblab chiqilishi va O'zbekiston Respublikasi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi huzuridagi zaxiralar bo'yicha davlat komissiyasi tomonidan qayta tasdiqlanishi lozim.